

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

2. An ad valorem Sacramenti sufficiat tantum integra, & legitima verba proferre super legitimam materiam, prout jubet Ecclesia, vel sit necessaria intentio Ministri faciendi Sacramentum? Ex p. 10. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

RESOL. II.

An ad valorem Sacramenti sufficiat tantum, integra & legitima verba proferre super legitimam materiam, pro ut jubet Ecclesia, vel sit necessaria intentio Ministri faciendi Sacramentum? Ex p. 10. tr. 11. & Misc. 1. Ref. 57.

* Super doctrina contenta in hac Resol. in tom. 4. tr. 8. Ref. 37.

3. I. * **A**tendas quæso, Amice Lector. Nam ad propositam questionem affirmativè respondet Catharin. in opusc. de intentione Ministri. Sylvest. verb. Baptismus 39. q. 11. qui verbis S. Thomæ malè intellectis decepti, docent ad valorem Sacramenti sufficere intentionem ipsius externæ actionis; quod etiam indicat Adrian. in 4. de Baptismo, q. 3. art. 3. eandemque opinionem ex parte censuit probabilem Paludan. in 4. dist. 6. q. 2. art. 5. Et hanc sententiam fusè explicat, & defendit Alphonsus Salmeronius, tom. 13. in Epist. Pauli, lib. 1. part. 3. dist. 2. fol. 186. ubi sic ait: Superest unus resolvendus scrupulus de intentione Ministri in conferendo Sacramento; quia si illa desit, Sacramentum non perficitur, cum de Sacramenti ipsius substantia constituatur ab omnibus. Si ergo Minister aut baptizare, aut hostiam consecrare, aut Sacerdotem promovere non intenderet; nullus erit Baptismus, nulla esset hostia adoranda, & nullum ordinationis Sacramentum. Rursus, an Episcopus ille initiator, & ordinator Sacerdotum ritè sit, & legitimè ad Episcopatum assumptus: & rursus an Episcopus qui illum promovit, ritu Catholico, & legitimo ad Episcopatum promoverit, dubium erit; atque hac ratione in infinitum posset procedi; & omnia essent in dubium revocanda; & Academici omnes, & nutantes redderemur. Sed hic in primis advertendum, duplicem poni intentionem Ministri conferentis Sacramentum, alteram quidem publicam, & Ecclesiæ ipsius, cujus ministerio perfungitur, quicumque ille sit, qui Sacramentum dispensat. Hæc autem intentio satis exprimitur in ipsis Sacramentorum formis: Ut, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti: Ego te absolvo à peccatis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Et Hoc est corpus meum.* &c. Intendit enim Ecclesia Catholica, sicut & Christus Sacramentorum Autor, per ejusmodi verba baptizare, absolvere, & panem in Christi corpus convertere. Hæc autem intentio inseparabilis est ab ipsis verbis, si integrè, ut debent proferantur; & idè Ministri solliciti esse debent, ut formam ipsam integrè pronuncient, nec illam aliquo verbo contrario vitient, quò sic perficiant Sacramentum, & Sacramenti effectum dignè accedentibus conferant. Altera verò intentio privata est, & particularis ipsius Ministri, qui aut nihil credit eorum, quæ facit, aut desitorè facit, aut contrariam habet intentionem non conferendi Sacramenta, aut ejus effectus, etiam si Sacramentum in forma Ecclesiæ consueta administret. Hæc intentio privata, et si necessaria sit, ne Minister peccet, ut conformetur intentioni Ecclesiæ: tamen tam fortis, aut efficax non est, ut vitare Sacramentum possit, si aliàs velit facere quod facit Ecclesiæ; quod sic multis rationibus ostendo. Primò, quia, cum Sacramentum sit externum, & sensibile signum ad significandum hominem à Deo institutum; privata verò illa intentio Ministri, in ejus corde delitescat, & insensibilis, intimaque sit; non potest esse pars essentialis rei sensibilis, qualis est Sacramentum: quænammodum etiam fides non est

pars Sacramenti, ut Lutherani docent; quia sensum non cadit. Ut ergo fides, & intentio requiruntur in suscipiente, ut fructum Sacramenti percipiat; ita fides, & intentio in Ministro necessaria est, ut rectè, & utiliter, quod ad se attinet, Sacramentum dispense.

2. Secundò: cum privata Ministri intentio non possit à nobis certa evidentiâ cognosci, ut potè occulta, & in corde Ministri latens; in Sacramento suscipiendo voluisset nos Deus perpetuo scrupulo agitari, & rei ad salutem spectantis dubitatione torqueri, si verum Sacramentum certa fide nos suscepisse, nunquam posset cognosci: quod sanè & scripturis & Patribus contrarium esse videtur; quia nos firma fide ad Sacramenta suscipienda adhortantur. Nisi dicamus Spiritum sanctum sibi ipsi contradicere, & aliud nos per scripturas, & Patres, & Prædicatores verbi Dei docuisse, nempe fide certa, & indubitata accedendum esse ad Sacramentum suscipiendum; aliud verò per ipsam Sacramentorum constitutionem intendisse, nempe ut propter ignotam, nobisque absconditam Ministrorum intentionem perpetua dubitatione, angere-mur: quod certè falsum est, & Spiritus sancti bonitati contrarium.

3. Tertio: quia si per illam voluntatem privatam Ministri perficerent Sacramentum, certè salus hominis, remissio peccatorum, Spiritus sancti gratia, & vis sanguinis Christi ex hominum arbitrio penderent, & plus possent homines nocere, quàm Christus juvare. Paulus etiam non rectè cum de Ministris, verbi, & Sacramenti ageret, dixisset: *Ego plantavi, Apollo rigavit; sed Deus incrementum dedit.* Itaque, neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat; sed qui incrementum dat, Deus. Dicendum enim fuisset: Sed qui incrementum dat, Minister, vel Dei ministri intentio.

4. Quarto: Ecclesia, qui posset tam confidenter, & certò gratiam Christi, & salutem promittere penitenti, & Catechumenis, si per Ministros aliter intendentes posset promissa salus, & gratia impediti: Qui posset etiam Paulus tam certò asserere: Sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis? Posset enim jure dubitari, an Sacramentum fuerit perfectum, & ejus fructus per Ministrorum malitiam, & fraudem impeditus.

5. Quintò: Plecerentur plerumque innocentes propter aliorum malitiam, quod longè remouitum est à Divina bonitate, & sapientia; cum scriptum sit: Filius non portabit iniquitatem Patris, & Pater non portabit iniquitatem Filij: justitia. Justus super eum erit, & iniquitas impij erit super eum. Et David: Non privabit bonis eos, qui ambulant in innocentia: beatus homo qui sperat in te. Et Abraham dixit Domino Sodomam punire volenti: Absit à te ut rem hanc facias, & occidas justum cum impio, fiatque justus sicut impius, non est hoc tuum, qui judicas omnem terram: nequam facies judicium hoc. Abimelech quoque Rex Geraris, qui uxorem Abraham præripuerat, in somno à Domino orare instructus ait: Domine, nungentem ignorantem, & justam interficeres: Dixitque ad eum Deus: & ego scio quòd simplici corde feceris; & idcirco custodivi te ne peccares in me, & non dimisi, ut tangeres eam. Quicquid ergo sit de Ministris pervertam intentionem de suo adhibentibus, si quis agat innocenter, & in Domino Sacramentorum Institutore speret; gratia Dei per Sacramentum danda defraudari nequit. De fide ergo est tenendum, nullum simplicem, & innocentem propter corruptam Ministri intentionem fructu Sacramen-

Sacramentorum privari. Unde egregie Beatus Chrysostomus scribit: Sacerdos, & linguam, & manus præbet: nec enim iustum est propter aliam malitiam ad salutem nostram accedentes offendi. Sic ille, loquens de pravis Sacerdotibus.

6. Sexto: idem probari potest, quia si Sacramentorum perfectio non est sine privata Ministri intentione, de qua merito dubitare possum: ergo liberum erit de omnibus, qui baptizantur, vel abfolvuntur, vel qui Eucharistiam Sanctam adorant, & percipiunt, dubitare, an sint verè baptizati, & an verè absolvi, & an ritè consecratam Hostiam, & debito adorationis cultu venerentur, & ad salutem percipiant; & an veri sint Ministri Ecclesie, hoc est Diaconi, Presbyteri, & Episcopi: atque ita de tota Ecclesiastica hierarchia, atque adeò de tota Christi Ecclesia dubitare cogemur. Cum enim fide sentire debeamus, Ecclesiam veram Christi esse hanc, quæ Romano Pontifici subest, si postea de nullo Sacramento possit constare, an sit in ea legitime administratum, nec de Administris, an sint ritè, & canonicè initiati: ipsam Romanam Ecclesiam in dubium revocamus; quæ sine veris Sacramentis, & legitimis Ministris non potest magis constare, quam domus sine lapidibus fundamentis, aut trabibus, quæ totum ædificium colligent, & sustineant; aut quàm Regnum sine Magistratibus, & Consiliariis. Per hanc ergo doctrinam redderetur nobis Ecclesia invisibilis, imaginaria, & mathematica; & misera Christiani populi conditio: quia Christianus propter defectum intentionis Ministri, nunquam certus esse posset de Baptismo, absolutione, & ordinatione; sed opinione tantum humana hæc apprehenderet, quæ divina sunt, & supra rationem posita.

7. Septimo: Per multi, tum Episcopi, tum Sacerdotes in Ecclesia existerunt, quorum sanctitas, & doctrina, & eorum à Deo missio, signis; & miraculis comprobata est. Cum ergo isti sacramenta administrarent, fide constanti, & plusquam humana; credendum erat, eos rectam intentionem adhibuisse; ac proinde non posse suscipientes sacramenta de Ministrorum voluntate dubitare. Imò, quod majus est, non debebant Apostoli onere baptizandi seipsos exuere; ut Petrus & Paulus; & in alios transferre, si tantum referret intentio: nam in dubio ponerent eorum salutem, quæ de baptizatis à seipsis omnino certa erat, etiam ipsis renatis. Si quidem ex signis, quæ debebant, colligere poterant; eos esse idoneos Christi Ministros: ac per hoc rectam intentionem habuisse in baptizando, credere ardebantur: quemadmodum qui Baptismum suscipiebant à Christo Domino, idem credere debebant, & se etiam esse gratiam consecutos; quia Christus factus non erat in ministrandis sacramentis. Consulissimum quoque esset, non nisi magna diligentia perquirere Ministros sanctissimos, & innocentissimos, à quibus susciperemus Sacramenta, ne per malitiam iniquorum Ministrorum fraudaremur aut Sacramento, aut ejus fructu; quod esset dogma proximo illi Donatistarum, contra quos frequenter disputat Augustinus, docens, per malos Ministros confetti nobis vera, & salutaria Sacramenta; & eorum privata malitia nihil nobis gratiæ detrahi.

8. Octavo, si ad essentiam Sacramenti facit Ministri intentio; quomodo aut Hæreticus, aut Judæus, aut Paganus validum, & verum Baptismi sacramentum ministrare possunt? Nam illorum permulti aut Baptismum, aut ejus effectum pernegant, sicut tamen doctrina Patrum, & Generalium Con-

ciliorum veritatem Baptismi collati ab Hæreticis in forma Ecclesie consueta stabiliant; & Donatistæ aliter opinantes damnentur. Non ergo requiritur alia intentio, sicut nec alia fides, quæ intentionem dirigat, præter illam Ecclesie, quæ factò ipso, & verbis formæ pronuntiatis continetur: Mirum est autem, olim Ecclesiam in controversia Novatianorum, & Donatistarum, asserentium, Baptismum ab Hæreticis collatum nullum esse, de debita intentione Ministri nihil disputasse; an scilicet adfuerit, vel abfuerit; sciebat enim, non esse necessariam; & Ecclesiam Catholicam id unum diligenter curasse; ut forma observari solita exactè servaretur. Hinc Pontifices Romani interrogati, an Baptizati, à Paganis, vel Judæis essent rebaptizandi responderunt: Si servata esset forma, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti; non esse repetendum Baptismum; nihil de Ministrorum voluntate, aut mente dubitantes. Quare Nicolaus Primus Papa ad consulta Bulgarorum rescripsit: A quodam Judæo, nescitis, utrum Christiano, aut Paganus, multos in Patria vestra Baptizatos asseritis, & quid inde sit agendum, consultis: Hi profecto si in nomine sanctæ Trinitatis, vel tantum in nomine Christi, sicut & in actibus Apostolorum legitur, baptizati sunt, quia non illorum, sed ejus est; rebaptizari non debent. Hæc ille, nihil de intentione Ministri dubitans: sciebat enim formam rectè pronuntiatam à Ministro satis esse. Nam alioqui commodum esset nobis, & fructuosum Baptismum repetere, ut suppleretur per posteriorem, quod priori non eramus consecuti; vel saltem danda esset opera, ut in illa forma repereretur collatus Baptismus, quam instituit Alexander III. servandam, quando prius receptus Baptismus esset incertus, aut dubius. Sic enim ille statuit; De quibus autem dubium est, an baptizati fuerint, baptizentur his verbis præmissis: *Si baptizatus es, ego non te baptizo: si nondum baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Non enim videtur iteratum, quod nescitur esse factum. Hæc ille. Cum autem non minus possit nobis constare de secundo hoc Baptismo, quam de priori; esset tertio; & quarto & quinto Baptismus repetendus, & ita in infinitum quod certe aliud non esset, quam anabaptismum introducere, multò deteriorem, quam quem Novatores nostra ætate invexerunt: nisi sistamus in hoc, quod potest nobis satis constare; ad Baptismum, & ejus fructum percipiendum satis esse formam Ecclesie perfectæ, & integrè pronuntiatam. Et quod dico de Baptismo, idem esset de sacramento Pœnitentiæ, & aliis sacramentis, maxime de aliis, quæ iterari non possunt, prorsus censendum. Nam essentia sacramenti materia, & forma, sicut quævis alia res naturalis, constat; nam Minister, & ejus intentio, & suscipientis sacramentum dispositio, extrâ essentiam ejus sunt. Administrans igitur materiam, & formam, sacramentum perficit, modò exterius non protestetur se nolle illud administrare; vel aliquid addat, quod viciet formam. Habet enim intentionem, quæ sufficit, id est applicandi illud sacramentum ad suscipientem; quia hoc non aliunde, sed ex proposito, & intentione operatur. Et licet in corde suo putet, non esse sacramentum, vel animo intendat nullum sacramentum conferte, mentitur; quia factò ipso testatur, se dare rem, quæ est sacramentum, quamvis intus aliter cogitet, vel joco, & non serio se conferre voluisse asserat. Nam qui grandem alapam in faciem alterius impingeret, & ore protesteretur se nolle ei aliquam injuriam inferre; procul dubio

mentiretur, & plus factio esset standum, quam verbo, quia ut Jurisperiti loquuntur, esset protestatio contra factum. Si etiam Notarius conficeret instrumentum cum omnibus requisitis conditionibus & circumstantiis; corde tamen suo derisorie intenderet tale instrumentum perficere: revera tamen validum esset instrumentum, nisi intentionem suam aliquo expresso verbo vitaret, quod in instrumento apponeret. Ita qui conficit Sacramentum, & administrat materiam, & formam adhibet; etsi postea afferat, se nihil conficere voluisse, aut derisorie egisse; non esset audiendus. Et ita recte Alexander Patriarcha Alexandrinus, communicato prius consilio cum Episcopis, definiunt, Athanasium, qui in pueritia alios pueros colludentes secum in litore maris baptizaverat, agens ipse Episcopi personam; verè baptizasse, & verè fuisse baptizatos pueros, & nulla ratione baptizandos: quod intellexerit, verba proferri in baptismo consueta, rectè ab eo fuisse pronunciata. Lege decimum librum Ecclesiasticae Historiae à Rufino additum, & Nicephorum Callistum lib. 8. cap. 44.

9. Nondè argumentum lumi potest ab intentione suscipientis Sacramentum. Nam etsi quis accedat ficto animo, aut haeretico ad Sacramentum, non credens ullum Sacramenti effectum: si tamen se sponte subdat Ecclesiae consuetudini, & patiatu morte Ecclesiae baptizari, ut fecit Simon Magus, & pueri illi colludentes juxta mare ab Athanasio baptizati; illi quidem recipiunt Sacramentum, id est characterem, licet non gratiam: nec satis est dicere, ego non intendebam Sacramentum recipere, aut characterem; cum non crederem, sed derisorie id facerem; nam respondebitur ei: Cur ergo passus es in te fieri quod consuevit facere Ecclesia cum omnibus, ex quibus provenit ille effectus, & quem praedicant eventurum, quovis animo ad hoc Sacramentum accedant; Itaque non reiteratur in his Sacramentum etiam suam fictionem consentientibus; sed recedente fictione, & accedente fide, collatus Baptismus jam suum gratiae effectum in eis operatur. Ita similiter de verè, & cum fide ad Baptismum accedente; & à Ministro, vel non credente, vel derisorie operante, verus confertur Baptismus, & ejus effectus, etiam si gravissimè peccet in ejus ministerio; ubi tantum, & non alteri nocet. Hucuique Salmeronius; cuius sententiam novissimè sequutus est Hieronymus Columbus, de Hierarchia Angelica, & Humana, lib. 4. cap. 20. Sed id quod nimiam admirationem facit, est considerare, Catharinum, ex Ordine Praedicatorum, & Salmeronium ex Societate Jesu interfuisse tanquam Theologos in Concilio Tridentino.

10. Veram eorum opinionem profus rejiciendam esse puto. Unde Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Lugo, de Sacram. tom. 1. disp. 8. sect. 2. n. 15. sic asserit: Ego quidem fateor hanc sententiam cujuscunque sit; non ita aperte comprehensam esse definitionibus Conciliorum adductis; sicut comprehenditur Lutheri, & aliorum Haeticorum error. Nam haetici nullam profus intentionem exigebant faciendi quod facit Ecclesia; sed dicebant, validum esse Sacramentum, quantumvis Minister affirmaret, se non serid, sed iocose, & irrisorie operari. Hi autem Auctores exigunt, non solum intentionem faciendi illum actum externum, & proferendi illa verba, (quae intentio neque etiam ab Haeticis excludi poterat) sed etiam intentionem faciendi illum actum, & proferendi illa verba eo modo, quo ab Ecclesia fieri, & proferri solent; hoc

est, cum tali modo externo, ostendente rem serid agi, & non jocandi gratia. Quia intentione posita, dicunt, licet interius habeat intentionem illudendi, & non conficiendi verum Sacramentum; eam intentionem mente conceptam, & exterius non proditam non vitare, aut obesse quidquam valori Sacramenti: jam enim habetur intentio faciendi quod facit Ecclesia. Caterum, licet nec sententia differat ab errore Haeticorum; adhuc tamen ex mente Conciliorum, & ex fundamentis, quibus contra Haeticorum Dogma istud definitum est, ita clarè colligi potest falsitas etiam hujus alterius sententiae, ut meritò censetur ab errore damnato non multum distare, & ideo meritissimè ab omnibus Theologis rejecta sit. Ita Lugo; qui postea respondet ad argumenta Seribonij, & Salmeronij, quem tamen non citat: Ad illum, qui doctè totam materiam pertractat; cui adde Tannerum, tom. 4. disp. 3. quest. 4. dub. 1. num. 21. Dicastrum de Sacram. tom. 1. tract. 1. disp. 3. dub. 5. Serram in 3. part. quest. 46. art. 6. Franciscum Lugo de Sacram. in genere, cap. 2. quest. 9. num. 72. Ochagaviam, de Sacram. in gener. quest. 22. num. 5. Suarez in 3. part. tom. 2. disp. 13. sect. 2. Vasquez, disp. 138. cap. 3. num. 28. Granadum, tract. 5. disp. 4. sect. 1. Hurtadum, disp. 4. difficult. 4. & alios.

11. Dicendum est itaque, ad valorem Sacramentorum non sufficere intentionem proferendi legitimam formam supra legitimam materiam, prout Ecclesia jubet: sed necessariò requiri etiam intentionem faciendi Sacramentum, vel id, quod ea externa actione, & caeremonia intendit Ecclesia, aut instituit Christus. Nam intentio ad Sacramenti valorem necessaria referri debet, non solum ad ipsam per se externam actionem Sacramentalem: v. g. ablutionem, unctionem: sed etiam aliquo modo formaliter ad ipsam Sacramentum, & consequenter etiam aliquo modo ad effectum Sacramenti: ita nimirum, ut Minister aliquo modo intendat, non solum prolatis formae verbis abluere, unguere: sed etiam abluendo, unguendo, verbaque legitime proferendo, Sacramentum conficere: adeoque facere quod facit Ecclesia: seu quod fecit, seu fieri voluit Christus, non solum materialiter, sed etiam aliquo modo formaliter, ac sub eadem ratione: hoc ipso enim Minister intendit mediatè, tanquam in sua videlicet causa, effectum Sacramenti.

RESOL. III.

An perversa intentio Ministri in conferendo Baptismo, & alio Sacramenti, suppleatur à Deo quoad gratiam?

Et quid quoad characterem? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 17.

§. 1. **N**egative respondeo cum Homobono de Bonis in exam. Eccl. part. 1. tr. 4. c. 2. q. 10. Naldo in sum. ver. Sacr. n. 10. Henriquez lib. 1. c. 10. n. 3. Filiucio tom. 1. tr. 1. c. 5. n. 80. Sylvio in 3. part. q. 68. art. 2. ad 4. arg. Fernandez de Heredia in disp. mixtis de Sacr. in genere. part. 9. dub. unico, num. 17. Suarez, & aliis communiter. Et ratio est, quia quod Deus suppleat defectum Ministri, in tali casu, non fundatur ulla lege, promissione, aut necessaria ratione, & intentionem Ministri necessariò requiri est de fide. Ergo, &c.

2. Et ita hanc sententiam veram existimat Cabrera de Sacr. q. 64. art. 8. disp. 1. §. 6. n. 65. & 66. ut contrariam tanquam erroneam, & temerariam refellat.

3. Non reticeam tamen affirmativam sententiam quam